

DEMOKRACIJA

Sreči, ki se nam je nasmešnila,
ne kažimo rogov!

(THYDE MONNIER)

Leto XIV. - Štev. 12

Trst - Gorica, 15. junija 1960

Izhaja 1. in 15. v mesecu

Kaj se dogaja v Vzhodni Aziji?

Težišče komunistične hladne vojne se je premaknilo na Daljni vzhod

Komunistično revolucionarno rovarjenje je v zadnjem času svoje težišče premaknilo iz Zahodne Nemčije na Daljni vzhod. Nekaj mesecev pred incidentom z letalom U-2 in po kratkotrajnem dramanju hladne vojne po sestanku Eisenhower-Hruščev v Camp-Davidu, se je med Moskvo in Pekingom očitovale znatno nasprotovanje. Hruščev se je Zahodu smehljaj, Kitajci pa so rožljali s sabljo. Nikita je romal po Indiji in Indoneziji prav v trenutku, ko sta se obe državi resno pričeli z Rdečo Kitajsko. In prav nič si Nikita ni prizadeval, da bi ta prižganje pomiril. To je bilo pred meseci. Zakaj se je to obnašanje čez noč spremenilo? Tako se sprašujejo tudi zahodni komunisti in titovski. Odgovor ni težak. Ali so v Moskvi prevladali stalinisti ali se je okrepil kitajski vpliv.

Vsekakor se je Hruščev smehljaj spremenil v zborovsko rohenje proti zahodnemu svetu in zlasti se proti Združenim državam. Ali to pomeni novo vojno na Koreji, napad na Formozo, vdor v Južni Vietnam, Laos, Kambodžo, Nepal ali Indijo? Na vse take morebitnosti morajo biti Američani, ki skoraj edini nosijo odgovornost za varnost na Tihem oceanu, pripravljeni. In Američani so danes bolj pripravljeni kot so bili kdajkoli, zato je tudi kitajski napad zelo malo verjeten. Verjetnejši pa je izbruh hladne vojne.

Posebno zapeljiva točka hladne komunistične ofenzive je vsekakor Japonska. Neutralizacija ali celo boljševizacija Japonske bi pomenila za Daljni vzhod približno isto kot neutralizacija ali celo boljševizacija Zahodne Nemčije za Evropo. Izgledi, da bi komunisti z normalnim sredstvi izločili Japonsko iz vrst svobodnega sveta pa niso za komuniste obetajoči. Komunistična partija je na Kitajskem popolna ničla. Res je, da se je komunistom posrečilo s svojimi aktivisti zasesti ključne položaje v japonski socialistični stranki; res je tudi, da komunistom ni bilo težko ob prihodu Jamesa Hagertya, tiskovnega tajnika predsednika Eisenhowera in ameriškega veleposlanika MacArtura poslati na ceste nekaj deset tisoč demonstrantov v prestolnici, ki šteje devet milijonov prebivalcev. Ali s komunisti infiltrirana socialistična stranka je v razkroju, ker se je v njej pojavila izredno močna opozicija, ki stremi po osamosvojitvi. Prav tako so se v zadnjem času močno okrepile tudi protikomunistične sindikalne organizacije.

Objektivni poznavalci japonskega političnega življenja zatrjujejo, da antiamerikanizma, kot ga poskuša prikazati in napihovati komunistični in titovski tisk, na Japonskem ni. Ogromna večina prebivalstva je politično ravnodušna in naklonjena prej Zahodu kot sovjetskim ali kitajskim zapeljavam. Japonci se zavedajo, da so dosegli prav z ameriško pomočjo zavidanja vredne gospodarske dvig. Kišijeva vlada se nima bati volitev.

Predsednik Eisenhower bo prisel na

Japonsko 19. t.m. in po sodbi resnega tiska bo predsednika pozdravilo devetdeset odstotkov Japoncev prav tako kot so to storile ljudske množice v Indiji ali v Pakistanu. Morda je res, da je Kišijeva vlada pokazala nekaj slabosti proti nahujkanim demonstrantom, na drugi strani pa je prav s takim zadržanjem dokazala, da na Japonskem demokracija ni gola fraza. Prepričani pa smo, da bo ob prihodu ameriškega predsednika poskrbela za njegovo popolno varnost.

Predsednik Eisenhower bo na svojem potovanju, dolgem kakih 35000 km, obiskal Filipine, Formozo, Japonsko in Južno Korejo. Zelo nespametno bi bilo, da bi ga pešica komunističnih plačencev odvrgla od tega obiska, ki bo samo utrdil zahodne pozicije na Daljnem vzhodu.

Potrebno pa je, da omenimo tudi še vprašanje varnostne pogodbe med Združenimi državami in Japonsko. Pogodba nudi Japonski znatno ustrežnejše pogoje in bi jo bili lahko že pred poludrugim letom podpisali in ratificirali. Gotovo je, da bi uživala splošno popularnost in bi jo Japonci takrat smatrali kot pomemben uspeh. Vlada pa je pogodbo zavlačevala, ker so se med člani vlade posamezne kliče med seboj prepirale. Ta prepir so izrabili levicari, ki so vprašanje napihovali. Ratifikacije sicer s tem niso preprečili, pripravili pa so vladi sedanje neveselosti.

Redečekitajski ofenziva bo v teh dneh dosegla svoj višek. Ali se bo Peking posrečilo s pouličnimi akcijami in propagandističnimi tiradami ministrskega prednika in njegovo stranko toliko zmečati, da se umakne, kar bi pomenilo za liberalno demokratsko stranko, za varnostno pogodbo in za Američane hud in morda

nepopravljiv udarec. Ne smemo pozabiti, da Ameriko danes respektira ves Daljni vzhod, kar je mnogo važnejše od priljubljenosti ali neprijateljnosti. Če pa se bo Kiši hrabro držal in se bo predsednik Eisenhower s smehljajem poslovil z Japonske, potem se bodo zdajšnji nosovi komunistom v Tokiu, Kremlju, Peking in tudi pri nas.

Razorožitvena konferenca

V Zenevi je razorožitvena konferenca obnovila svoja naporna zasedanja. Sovjeti, ki so vse doslej konstruktivno delo samo zavlačevali in izigrali, ker so se trmoglavo otepali slehernega praktičnega nadzorstva nad razorožitvijo, so prejšnji teden predložili nov načrt. V sovjetskem predlogu so zahodnjaki našli nekaj elementov, ki se približujejo zahodni razorožitveni zamisli, v kolikor jemljejo za podlago nadzorstvo. Razlike v mnenjih pa so še vedno pomembne. Zahodni svet je svoje zamisli formuliral nekako takole: razorožitve mora biti postopna, ohraniti je treba ravnotežje med posameznimi silami ter med jedrsko in konvencionalno razorožitvijo. Nadzorstvo mora biti učinkovito in neprekinljivo. Medsebojno zupanje se bo utrdilo v kolikor bodo države tudi izpolnjevale prevzete obveznosti. Vse do sedaj ima svobodni svet s Sovjeti v tem pogledu slabe izkušnje. Kdo bi mogel naštet vse pogodbe, ki so jih Sovjeti prelomili? Vprašanje je tudi, ali ni za boljše svetovno revolucija še vedno tista vrhovna čednost, ki daje pravico za brisanje vseh moralnih in tvarnih obveznosti. — V debato je prejšnji teden zelo učinkovito posegel tudi italijanski delegat, bivši zunanji minister Martino.

Dogodki po svetu

Človeškega dostojanstva, ki so se vtihovali celo med vlade, ki so postale duhovna puščava. Združene države, je dejal predsednik, delujejo po natančnem načrtu, ki se ga moramo brezpogojno držati, da nas dogodki ne prehitijo. Za železno zaveso odrekajo 800 milijonom ljudi svobodo in po drugih nerazvitihih predelih sveta se milijoni ljudi obračajo proti Združenim državam, ki so svetilnik človeškega napredka in svobode.

SVOBODA JE V NEVARNOSTI, KER LJUDE OBOZUJE MATERIALNE USPEHE, PRI TEM PA OSTAJAJO PRAZNI SLEHERNEGA IDEALA. Miru in pravičnosti ni moč doseči tam, kjer blaginja hromi duha in koder brezbrzičnost nadomešča moralno in politično odgovornost.

ARGENTINSKI PREDSEDNIK FRON-DIZI je na svojem evropskem potovanju prisel v Rim, kjer je gost italijanskega državnega poglavarja Gronchija. Predsednik spremljata zunanji in prosvetni minister.

NASER NA BRIONI. Egiptovski diktator Naser se je po obisku pri grški kraljevski dvojici odpeljal v soboto na obisk k Titu na Brione. Zadnjič je bil Naser na Brionih v precej razburjanih okoliščinah, tik pred sušnim konfliktom, zato jo je tudi z vso naglico pobral domov. Ali bo imel sedaj več sreče?

PRORACUNSKA DEBATE V OBEH RIMSKIH ZBORNICAH potekajo zelo živahno. Predvidevanja, da bodo proračuni pravočasno pod streho.

HRUSCEV PRISPE NA OBISK NA DUNAJ še v teku tega meseca. Policija je že sedaj alarmirana. Vsi begunci iz vzhodnih dežel so pod strogim nadzorom.

MNOZICNI MORILEC EICHMANN je sprožil precej neveselosti vlad Izraela. Najprej so se Izraelci močno veselili uspeha ljudi, ki so morila izsledili v Argentini in ga živga pripeljati pred izraelsko sodišče. Izraelci sicer zatrjujejo, da je zločinec prostovoljno z njimi odstopoval, verjetneje pa je, da so ga postavili pred izbiro, ali te ubijemo tu, ali greš z nami. Zaradi uprabitve se je izraelska vlada pri argentinski opravičila, vendar spor med obema vladama ni bil poravnat. Verjetno bo sledil prelom diplomatskih odnosov. Telavivska vlada si je na jasnem, da nasprotuje mednarodnemu pravu upravljanje na tujih ozemljih kot to počenjajo komunisti. Res je to izreden primer milijonskega morilca, vendar bi bilo umestnejše poiskati pravno pot in zahtevati izročitev. Zakonitost bi bila spoštovana - in to spoštovanje je današnjemu človeštvu bolj potrebno kot vsakdanji kruh, če ne želimo, da zaide človeštvo v anarhijo. Na drugi strani pa ne smemo

Južnotirolski Nemci so se pri zadnjih občinskih volitvah do bro odrezali. Niso nazadovali, temveč so celo napredovali in to ze skoro 5000 glasov. Skupno je zanje glasovalo okoli 100.000 volivcev in to brez boccenskega mesta, kjer občinski volitev ni bilo.

Lepo in občudovanja vredno je, da se kljub vabam z leve in desre tamkajšnja nemška manjšina skoro neokrnjeno ohranja. Pri iskanju razlogov za to vstranjanje ne smemo spregledati dejstva, da uživa manjšina v celoti podporo svojih bratov in državnikov iz matične domovine; da je gospodarsko po večini neodvisna in samostojna; da je komurizem na Južnem Tirolskem takorekoč nezaznaven pojav; da so gospodarstvo, trgovina in turizem v veliki večini v rokah domačinov. Mlademu človeku, ki konča šolanje, ni treba dolgo iskati zaposlitve, ni mu treba kriviti svoje narodnostne hrbtenice. Če je le sposoben in voljan, dobi delo pri svojih ljudeh. Voditelji manjšine niso nikakršni uradniki ali pokorne dekle režimskih »vsemanjšinskih« organizacij,

kot se to dogaja na Goriškem in Tržaškem. Kulturni domovi, banke itd. so odprti vsem, so last vseh in ne le ozkih političnih ozmizji in družbic. Pripadnikov manjšine ne delijo po kategorijah in ne merijo po nazorski pripadnosti. Zato tudi ni mlačnežev in odpadnikov. Posebno pa je očitna njihova, čeprav manjšinska samozavest, ki se zaveda resnice, da posamezne skupine, ki gojijo morda lastne poglede in interese, še vedno lažje najdejo potrebne kompromise in razčisti, jo svoje spore med seboj, kakor pa bi z dušo in telesom zaplaval v mlačne vode kakšne tuje stranke.

Kako izpadejo v tej primerjavi naši frontaški voditelji na Tržaškem in Goriškem? Že celo petnajstletje zastopajo popolnoma drugačna načela. Fratelančno zlivanje v enotno skrajno levico je bilo in je njihovo geslo. Tudi danes delujejo isti ljudje po raznih, po nazivu slovenskih kulturnih in gospodarskih zvezah, istočasno pa opravljajo funkcije v samih italijanskih partijah. Oni se še danes nočejo ali ne smejo zavedati, da je stvaren sporazum med vsemi Slovenci v Italiji ne samo zaželen, ampak tudi potreben. Ali ta je izvedljiv le med zavednimi Slovenci, ne pa med njimi in med narodnostnimi dvojnopolniki, ki imajo polna usta slovenstva in slovanstva, v srcu pa nosijo internacionalizem in madež partijskega koristolovstva.

Slovenski demokrati smo te ljudi nešteto krat opozarjali na neizogibne in za stvar slovenske manjšine v Italiji usodne posledice takšne politike. Morda se prav tako »tovariši« v zadnjem času zopet vračajo na star recept »Osvobodilne fronte«. Vse hočejo spraviti pod svoj klobuk, pri čemer jim je kaj malo mari ali je ta zares slovenski ali pa je v bistvu le bolj internacionalni. Vedno hočejo govoriti v imenu vsega in vseh, drugi naj bi jim le kimali in pritrdjevali, tako kadar gre za šolske probleme kakor za druga manjšinska vprašanja.

Na široko nas prepričujejo, kako je v Statutu in Memorandumu vse natančno opisano, kako so nam vse pravice zagotovljene, kako je za nas odlično poskrbljeno. Ko smo si upali že pred leti izraziti razne pomisleke o tem, kar so njihovi poglavarji v Londonu zamesili, so nam hiteli zatrjevati, kaj vse bomo dobili; z viška so nas tolažili naj ne bomo črnogledi, kajti z isto histrostjo kot so bile izpeljane ozemeljske spremembe in razdeljeni kulturno-gospodarski milijoni, bodo izpolnjene tudi druge obveznosti.

Edinost in politična samozavest Južnih Tirolcev izpade v tej primerjavi kot njihova največja odlika.

Pri nas pa je vse drugače. Ni močnega zgolj manjšinskega jezika, ki bi vse združevalo. Obstojajo posamezne slovenske politične skupine, žal tudi v okviru neslovenskih strank, ki stalno poudarjajo svoj monopol. Vsi drugi naj bi jim bili le peto kolo za uresničenje njihovih ciljev in namenov, ki nimajo s slovenstvom nobenega opravka. Kot taki naj bi dajali življenjske injekcije, ne slovenskemu narodu, temveč njihovim odsluženim partijam, ki stoje pred negotovostjo volilne borbe. Za takšno izkoriščanje pa slovenski demokrate nismo voljni in v tem smislu bomo v prihodnje sprejemali

(Konec na 2. str.)

Ozadje državnega udara na Turškem

Dogodki na Turškem so posledica tipične kreacije voditelja, ki ga je usoda postavila na čelo lastnega naroda. Taki politični ljudje izhajajo v določenih državah iz revolucionarnih vrst. Revolucionarnost pa jim ne ostaja zgolj prehodno razdobje za doseg postavljenih ciljev, ampak jih te nujnosti, ki so za gotova človeška čustihlepa tako zapeljive, povsem obvladujejo. Takih tipičnih primerov imamo v velikem in v malem kar v izobilju. Tako je napisal o državnem udaru na Turškem znani časnikar Ahmed Emin Jalman.

Adnana Menderesa so v letih 1945-1950 proslavljali kot svobodnjakega junaka, ki se je z doslednostjo bojeval proti diktaturi ene same stranke. Bil je pravi ljudski tribun, ki je v svojih demagoških govorih mnogo zmerjal, zato pa le malo povedal. In taki govorniki razvzemajo množice. Tako si je Menderes prisvojil splošno priljubljenost, in nekaj njegovih zunanje-političnih odločnosti (Korejska vojna, sprejem Turčije v NATO) mu je zagotovilo v svetu precejšnji ugled. V tem času je Menderes dopuščal opoziciji tudi zelo ostre kritike in je bil toliko pogumen, da je svoje državniške pogreške priznaval in jih skušal popraviti. Pri svobodnih volitvah l. 1954 je odnesel veliko zmago, Turki narod mu je zaupal in godrnjal proti nebrzdanim napadom opozicije. Namesto pa, da bi Menderes pritegnil poraženo opozicijo k sodelovanju, je matral, da mu ljudsko zaupanje daje pravico voditi državo po lastnih zamislih.

Domisljal si je - kot vsi tisočumetnjakarji -, da razume vsa vprašanja bolje od najspodobnejših strokovnjakov. Svoje gospodarske načrte je puščal ocenjevati in izvrševati po pristaših, ki so mu v vsem samo prikomovali.

Turškemu tisku je zmanjkal dobavo papirja in mu odvzel vse državne oglase, zapiral je časnikarje in protizakonito ustavljal opozicijski tisk. Radijska poročila so postala izključno režimski monopol.

In vendar vse to ni zatrla svobodne besede.

V lastni stranki je bil Menderes pravi pravcati diktator. Pet let je stranki načeloval in niti enkrat ni sklical strankinega kongresa, ki bi se po pravilih moral vršiti vsako leto. Sam je imenoval vse vodilne osebnosti in sam odločal celo kandidate za parlament. Kot privesek stranki je ustanovil »Domoljubno fronto«, ki naj bi postala oblastniški element njegove politike. Z vsemi takimi in podobnimi metodami je hotel narod terorizirati, ali mu to ni uspelo.

Najprej so se diktaturi postavili po robu dijaki. Policija je nastopala z vso brutalnostjo. Menderes je razglasil izjemno stanje in poklical armado na pomoč. Častniki pa so se očitno postavili na stran opozicije. Po natančno določenem načrtu se je vojska polastila oblasti.

Menderes je tik pred svojim padcem nameraval v Moskvo. Gotovo mu nihče ne more očitati komunizma, očitno pa je simpatiziral s trdo pestjo v komunističnih deželah in jo v mnogem tudi posnemal.

Nova vlada generala Cemala Guersela, ki jo je priznala že velika večina zahodnih držav, dosedanja zunanje-politične linije ne bo spremenila in bo ostala zvesta vsem prevzetim mednarodnim obveznostim, kar najbolje izpričuje komunistični in titovski tisk, ki ga nekrvava turška revolucija ni prav nič navdušila.

Na drugi strani je menda tudi novim vojaškim gospodarjem na Turškem postalo očitno, da bi morebitna vojaška diktatura deželo samo oslabila. Pogledi mnogih političnih mož na Turškem se obračajo na voditelja republikanske stranke Izmeta İnönüja, nekdanjega generala Izmeta, ki je bil v prvi svetovni vojni armijski general in je edini preživeli sodelavec Kemala Atatürka. Ta 75 letni politik uživa velik ugled tudi v političnih turških krogih.

Verjetno je to moč bodočih dni.

VESTI z GORIŠKEGA

Ob 20 obletnici vojne napovedi

Letos 10. junija je poteklo dvajset let odkar je Mussolini napovedal vstop Italije v vojno proti Franciji, ki jo je nemška vojska že globoko zavzela. Mussolini je ukazal sklicati na trge čimvečje množice ljudstva in tudi zvonovi so se za priliko oglašili, da bi dali napovedi vojne bolj tisti vtis, močan vtis važnega dogodka, kakršnega si je Mussolini sam zamislil.

Toda ko je Mussolini povedal, da Italija stopi v vojno in na vse grlo žugal vsemu svobodoljubnemu svetu ter končal z geslom: Vincere! Vinceremo!, se nihče, niti sami fašistični hierarhi, ni oglašil niti z enim samim vzklikom odobravanja. Množice so se razšle mrmraječe zaradi vojne napovedi, ki je ni bilo treba in ki je nihče ni želel.

Slovenci pa smo vedeli, da je Mussolini napravil veliko zanj pogubno napako, kakor jo je napravil Hitler pred njim. Vedeli smo, da bodo vojno zmagale žrtve nacifašističnega napada, in smo se v srcu veselili poraza našega zatiralca, saj nam je fašizem prisodil nacionalno smrt.

Vedeli smo tudi, da bomo med vojno silno trpeli preganjanje in mučenje, pa smo kljub temu bili veseli, pripravljeni vse pretrpeti, da bomo le enkrat rešeni. Dva dni pozneje, 12. junija 1940, so nas že tlačili v zapore in potem pa v taborišča po južni Italiji. Grozote vojne so znane, mučeniško trpljenje našega naroda je tudi znano. Končno je zmagala pravica nad krivico, kakor smo to uganili že ob napovedi vojne.

Fašizma je že davno konec, Slovenci v Italiji pa smo še vedno nezaščiteni, čeprav nosi republikanska ustava že od leta 1947. določilo 6. člena, ki ukazuje vladi, da nas mora zaščititi...

Kakor pod fašizmom!

Zvedli smo, da je Svet goriške odvetniške zbornice uvedel disciplinsko postopanje proti slovenskemu mlademu odvetniku, pravzaprav prokuratorju, po štirih letih njegovega delovanja, očitkom, da je bil pri jugoslovanskih partizanih, da je zato izgubil oficirski čin v italijanski vojski, da je za časa zavezniške uprave bil v službi na področju jugoslovanske vojske uprave in da je zaradi tega bil proti koristim Italije, ker da je jugoslovanska vojska stremela po zavzetju italijanskega ozemlja.

Očitki so vsi neutemeljeni in protipostavni ter tudi žaljivi, ker ne odgovarjajo zakonskim predpisom o izvrševanju svobodnega poklica. Tako vsaj trdijo na verodostojnem mestu. Zato bi mi lahko trdili, da gre za ravnanje proti mladim

slovenskim odvetnikom, kakršno je bilo v navadi pod fašizmom. Zanimivo pa je v današnjem primeru ozadje tega postopka, ker nam izgleda zgolj osebnega značaja in je prav zato tem bolj krivično. Nekateri italijanski odvetniki menijo, da smejo tudi sedaj, pod demokratično republikansko ustavo, kakor je bilo v navadi pod fašizmom, zmerjati slovenske odvetnike in jih žaliti. Iz tega pa ne izhaja, da bi ti odvetniki zmerjali in žalili tudi slovenske kliente, ki zahajajo v njihove pisarne.

Na vsak način bi bil primer, ki ga danes omenjamo, dokaz še vedno žive neustrečnosti proti Slovincem. Radi bi vedeli, kaj poretuje višja oblastva o takih kričečih primerih, s katerimi smo prisiljeni obvestiti javnost, ko vendar ta oblastva zatrjujejo, da se Slovincem v Italiji do bro godi.

Fašisti uživajo vse demokratične svobode, slovenski demokrati pa »disciplinirano preganjanje« kot je bilo to pod fašizmom. Ali ne bi kazalo opozoriti o srednjo oblast o tem? Saj se je prizadeval boril kot častnik italijanske vojske v Albani in Grčiji in kot partizanski bорец proti naci-fašizmu - tudi za svobodo italijanskega naroda.

In hoteli bi biti demokratije!

Ob zaključku letošnjega kongresa KPI, na katerem so z vso vneto razpravljali o neki novi demokratični večini v Italiji, je »Demokracija« jasno povedala, da se ima pravico smatrati demokrate, le kdor se odločno bori proti vsem oblikam totalitarizma, proti fašizmu in proti komunizmu, ker oba namreč predstavljata zelo veliko nevarnost za svobodni svet, in nikakor ne, kdor se samo ponaša s svojim antifašizmom.

Znano pa nam je, da imajo tudi nekateri italijanski socialisti posem zgrešene pojme o besedah demokracija in demokraciji, in prav te dni nam je to potrdil vidnejši predstavnik levega krila v PSI, ki je v polemiki z demokratizmi enostavno izjavil, da so socialisti že dali dovolj dokazov o svoji demokratičnosti, da ne morejo pa za nobeno ceno pristati na demokratsko zahtevo, naj se izrečejo proti komunizmu, češ da bi tak njihov korak pomenil izdajstvo nad širšimi ljudskimi množicami, za napredek katerih se še vsa leta skupno borita KPI in PSI.

Ta je res zanimiva: hoteli bi biti demokratije in istočasno tudi zaveznički komunistov, to je zaveznički največjih sovražnikov demokracije! Kako naj gre to

Seja občinskega sveta

V petek 10. t.m. je goriški občinski svet razpravljal o obračunu občinskih podjetij za elektriko, vodo in plin. Razprava je trajala nad dve uri, ker se je oglašilo k besedi veliko število svetovalcev. Večina svetovalcev je letos imela svoje pomsleke glede načina in cilja upravljanja teh podjetij. Obračun izkazuje namreč 20.522.440 lir dobička. Samo električno podjetje pa je dalo 64.477.283 lir dobička, ono za plin pa 3.040.253 lir. Le podjetje za vodo ima 46.994.821 lir izgube.

V zvezi s tem obračunom so razni govorniki bili mnenja, da bi se morala nuditi občanom možnost uživanja omenjenih treh koristi, zlasti elektrike, po ugodnejših cenah in dr. Sfiligoj je prikazal primer zelo drage napeljave termične elektrike, ter prosil za zadevna pojasnila, ker mu je osebno znano, da bi nekateri gospodinjke prav rade imele električni pralni stroj, pa ne zmorejo takih stroškov za napeljavo vsega, kar je s tem v zvezi. Visok dobiček električnega podjetja kaže, je dejal dr. Sfiligoj, da se cene takim napeljavam lahko nekoliko znižajo in tako tudi priporoči. G. Rudi Bratuž pa je prosil za pojasnilo o pregledovanju podzemne izgube vode in prejel odgovor, da so nemški izvedenci, ki to pregledujejo, že iztaknili podzemne točke, kjer se voda izgublja in podjetje bo poskrbelo za zamašitev pokvarjenih cevi na tistih mestih.

Dr. Sfiligoj je pa vodja podjetij dejal le to, da bi se morale prizadele stranke glede računa za napeljavo toka obrniti neposredno na urade podjetja samega. To pa ni zadosti za tako važno vprašanje! Svet je končno obračun odobril.

Uspehi na naših šolah

NA NIZJI SREDNJI SOLI V GORIČI

so izdelali sledeči dijaki:

CEZ I. RAZRED: Bozic Ivan, Brani Mariko, Bresciani Peter, Gotič Vojko, Devetak Severin, Drufovka Branko, Gomisecek Franko, HVALA Zdenko (odličnjak), Klanjšček Sergij, Marussi Edvin, Mozetič Mitja, Nanut Mirko, Obidig Srečko Bruno, Paulin Igor, Rosi Levin, Sussi Ivan, Troha Donat.

6 dijakov ima popravne izpite; 2 dijaka sta zavrnila.

CEZ II. RAZRED: Bric Nenka, Brisco Tatjana, Budal Nevica, Hlede Darinka, KOREN Silvana (odličnjakinja), Marassi Divna, Marega Loreta, Pahor Zarja, Raddetti Milena, Skerk Natasa.

5 dijakin ima popravne izpite.

CEZ III. RAZRED: Bassa Boris, BERTOSSI Edi (odličnjak), Krizman Dušan, Laković Branko, Leghissa Zvonko, Pahor Angel, Petarin Venceslav, Sosol Marjan, Tabaj Miloš, Tence Boris, Valentinčič Emil.

5 dijakov ima popravne izpite; 1 dijak je padel.

CEZ IV. RAZRED: Bregant Marija, Cescutti Ana, Devetak Aleksandra, Dornik Neda, Frandolč Marica, Jarc Adrijana, KORSIC Marija (odličnjakinja), Lasič Marija, Leban Maja, Marassi Doroteja, Marassi Marija, Marussi Natuška, Marega Helena, Mucci Stana, Nanut Joana, Pacor Marija, Paolletti Milojka, Paulin Nataša, Plesnicar Ester, Radetič Marta, Quinzi Adele, Visintini Marija, Znidarcic Ana.

3 dijakinje imajo popravni izpit.

CEZ III. RAZRED: Vsi dijaki so pripušeni k nižjemu tečajnemu izpitu.

NA STROKOVNI SOLI V GORIČI

so izdelali sledeči dijaki:

CEZ I. RAZRED: Bensa Dušan, Berlot Albin, Buatti Marij, Cernic Boris, Feri Danilo, Ferletic Ciril, Figelj Miroslav, Gergolet Roman, Kersevani Zarko, Simcic Zvonko.

6 dijakov popravlja, 3 dijaki so zavr-njeni.

CEZ II. RAZRED: Battisti Aleksandra, Cernic Marija, Cijan Milena, Comelli Nadja, Gravner Sonja, Komic Alenka, Pavletic Mirjam, Petejan Mirela, Semoli Marija, Skok Marija, Skorjanc Nada, Tomsic Metoda, Volcic Albina.

10 dijakin popravlja.

CEZ III. RAZRED: Devetak Ivan, Ferletic Karel, Frandolč Branco, Fergolet Gabriel, Germani Branko, PETERIN Danilo (odličnjak), PRESCHERN Ivan (odličnjak), Roner Marjan, Tomasig Lucijan, Ursic Emil.

10 dijakov popravlja; 1 dijak zavr-njen.

CEZ IV. RAZRED: Devetak Ludvik, Devetta Miloš, Fajt Radimir, Frandolč Karel, Komjanc Nikolaj, Lutman Dušan, Lutman Milovan, Pavlin Stanislav, Predan Alfred, Princic Viljam, Sfiligoj Radovan, Urdih Karel, Zabar Jožef, Zezlin Viljem.

8 dijakov popravlja; 3 dijaki so zavr-njeni.

CEZ V. RAZRED: Delpin Nadja, Hlede Bogdana, Juretic Majda, Lutman Duška, Malič Bojana, Maraz Zmaga, Mozetic Sabina, Petejan Milojka, Skorjanc Marija, Ziani Zdenko.

14 dijakin ima popravne izpite; 3 dijakinje so zavr-njene.

CEZ VI. RAZRED: Vsi dijaki imajo pripušeni k zaključnemu izpitu.

NA VIŠJI GIMNAZIJI IN LICEJU

so izdali sledeči:

CEZ IV. GIMNAZIJO: Brani Miroslava; štiri dijaki imajo popravne izpite, eden pa je bil zavr-njen.

CEZ I. LICEJ: Massera Majda; štiri dijaki imajo popravne izpite, eden pa je bil zavr-njen.

CEZ II. LICEJ: Appa Walter, Cescutti Marija, Devetak Venceslav, Elsbacher Marija; trije dijaki imajo popravne izpite.

III. LICEJ: Vsi dijaki so pripušeni k zrelostnemu izpitu.

NA UCITELISCU

pa so izdelali sledeči dijaki:

CEZ I. RAZRED: Cescutti Metoda, Rožić Nives; pet dijakov ima popravne izpite, eden pa je bil zavr-njen.

CEZ II. RAZRED: Di Battista Anka, Di Dio Silva, Licer Suzana; dva dijaka imata popravne izpite.

CEZ III. RAZRED: Vsi dijaki imajo popravne izpite.

IV. RAZRED: Vsi dijaki so pripušeni k usposobljenostnemu izpitu.

SPREJEMNI IZPIT V PRVI LICEJ so te dni uspešno prestali Lavrencić Marijan, Pintar Danijel in Tommasi Daša; dva dijaka pa sta bila zavr-njena.

Za industrializacijo Goriške

Goriška trgovska zbornica je pred kratkim razpravljala o poživljenju gospodarske dejavnosti na Goriškem. Prosta cona nudi industriji določene prednosti in olajšave, ki jih podjetniki po drugih krajih ne uživajo. Če k temu pristajemo še druge usluge, kot n. pr. podeljevanje brezplačnih stavb, oprostitve obinskih davčnin, brezplačna napeljava električnega toka, vodovodnih in kanalizacijskih napeljav i. p., potem je verjetno, da bi bilo mogoče s primerno propagando zainteresirati domače in tuje podjetnike, da izberejo prav ta področja za svoje gospodarske aktivnosti. Pobuda trgovske zbornice je vsekakor hvalevredna.

JUŽNI TIROLCI IN ZAMEJSKI SLOVENC

(Nadaljevanje s 1. str.)

svoje odločitve. Vseh petnajst let, odkar so »tovariši« proglašali, da tržaških Slovencev ne bodo nikdar prodali, ko so na Bazovici prisegli na to obljubo, ko so nam zatrjevali, da naj kar mirno spimo, ker bo že Beograd za vse poskrbel, pa do danes, ko nam pravijo, da moramo za svoje pravice sami v Rimu poskrbeti, se je naša trezna samostojnost in načelnost pokazala kot edina prava pot. Z lastnim razumom moramo pretehtati, kdaj in kam se bomo podali, na koga in kako se moramo obrniti, in samo to, kar se nam bo zdelo pametno in skladno z našimi načeli, samo to bomo ukrenili. Tako smo dolžni delati, ker smo edini pravi zastopniki neudinjane slovenske manjšine, predstavniki trajnih koristi naših tukajšnjih ljudi, ne pa zgolj dnevnopolitičnih interesov kakšnih neslovenskih strank.

Italija se gospodarsko krepi

Odsevi gospodarskih čudežev svobodne Srednje Evrope

Stirinajstletnico republike so po vsej Italiji proslavljale najširše ljudske množice in tudi vse stranke razen monarhistov in fašistov. V Rimu sta predsednik republike in donna Carla Gronchi privedla v kvirinalskih vrtovih vrtno slavo je za vlado, parlamentarce, za člane diplomatskega zbora in častnike. To slavo je, že tradicionalna prireditev in jo pristejajo med najlepše poletne atrakcije večnega mesta. Kvirinalski park s svojim bogatim poltropskim rastlinstvom, nudi zaradi svoje hribovite lege edinstveni pogled na ves Rim s kupolo cerkve sv. Petra v ozadju.

Glavno žarišče prestolniške proslave republike pa je bila velika vojaška parada na via dei Fori Imperiali. Pestre uniforme očeladenih kirasirjev, napoleonskih karabinerjev in v hitrem teku drvečih bersaljerjev so številne gledalce v atomskih časih - vsaj za trenutek - zazibale v preteklo romantiko.

Rimske množice so javno izpričale svojo privrženost republiku, saj je paradi pristojovalo nekaj sto tisoč gledalcev. Vse te republikanske množice so tega dne z zadoščenjem doumele, da se republika z vsem dostojanstvom lahko predstavi svojim državljanom. Posebno veselje pa so doživeli republikanci z monarhisti. Monarhistična gibanja so v Italiji dovoljena, saj sta v zbornici zastopani kar dve monarhistični stranki. Rimski monarhisti so hoteli protestirati proti republiku prav na obletnico njenega rojstva in celo ob času vojaške parade. Demonstracijo so sklicali na trgu Venezia. Protestnega zborovanja se je udeležilo - 15 ljudi. Prav ta klavarna demonstracija je dokazala bolj kot katerikoli dogodek, da je vera v trdnost in nepremakljivost republikanske zavesti globoko zasidrana v srcih današnjih Italijanov.

Tudi v ostalem vlada v notranjosti države optimistično razpoloženje. Vidnega gospodarskega napredka ne more nihče tajiti. Ko je Tambronijeva vlada pred časom znižala ceno bencinu na 100 lir za liter, je ta novica široke ljudske množice

neprimerno bolj zanimala kot pa polom vrhunske konference. Kot znano pa to znižanje cen potrošnega blaga ni bilo osamljeno. Pocenil se je gazolin za poljedelske potrebe, vse vrste umetnih gnojil, sladkor, banane itd. Vsa znižanja, ki so v bistvu davčne narave, bodo državo blagajno oskubila za kakih 300 milijard lir. Dejansko pa verjetno ne bo pomembnejših primanjkljajev, ker se bo znatno povečal odjem pocenjenega blaga.

Se pomembnejši razlog za optimizem pa je znatno nazadovanje brezposelnosti. Milijonske množice brezposelnih so v povojnih letih povzročale državi velikanke skrb. Komunistična partija je iz tega zla stalno krepila svoje vrste. Osrednji statistični urad je navajal 2 milijona nezaposlenih. To število se je kljub velikim naporom javnega in zasebnega gospodarstva vse do konca lanskega leta trmoglavo stabiliziralo.

V začetku tega leta se je prvič po vojni pokazalo pomembno nazadovanje brezposelnosti. V času od januarja do aprila se je po najnovejših podatkih osrednjega statističnega urada število moških in ženskih brezposelnih znižalo za 763000 enot. Le nezaten del tega števila lahko pripišemo sezonski zaposlitvi z olimpijskimi pripravami. Statistični urad uživa sicer glas, da stvari ugodnejše ocenjuje kot so v resnici, vendar tudi preprosti človek čuti, da je postalo težje dobiti delovne moči. Kdor potrebuje po italijanskih mestih mizarja, slikarja, zidarja, monterja bo lahko čakal, da mu potrkna na vrata. V prejšnjih časih je bilo to drugače.

Splošna blaginja se je v državi vsekakor pomembno dvignila, kar pričajo velike množice domačih izletnikov, letovičarjev, bliskovito naraščajo motornih vozil, udobna stanovanja, eleganca prebivalstva in sto drugih malenkosti.

Vsa ta dejstva so odsevi gospodarskih čudežev v svobodni Srednji Evropi, morda tudi že prvi sadovi Evropske gospodarske skupnosti. Saj prav ti pojavi dokazujejo nalezljivost ne samo gospodarskih kriz, ampak tudi konjunktur.

skupaj, je za nas preproste zemljane res čudna uganka. Ali niso gospodje socialisti šli malo predaleč s svojimi izjavami? Za političnega analista bo morda resničen demokrat tudi človek, ki se z dušo in telesom prizadeva, da bi pomagal do oblasti prijateljem komunistov, toda kdor ima le nekaj soli v glavi, bo ob takih izjavah poslal izredno pozoren ter se bo hotel prepričati, in še kako, ali je stvar mogoča ali ne.

Pameten človek se bo po vsej verjetnosti vprašal takole: »Če bi jaz začel dokazovati, recimo, da je neka stvar popolnoma bela, četudi so na njej vsakomur vidni veliki črni madeži, ali mi bodo ljudje verjeli, da govorim resnico?« Odgovor bo moral biti nujno negativen. Ko bo za tem prišla na rešeto zadeva o demokraciji nekaterih italijanskih socialistov, bo moral isti človek po podobnem sklepanju spoznati, da se ti socialisti zamaž trudijo, dokazovati svojo demokracijo, dokler ne prelomijo popolnoma s komunizmom. Socialist filokomunist ne more nikakor biti demokrat, temveč kvečjemu laždemokrat. Laždemokratov pa res ne rabimo, saj so za demokracijo še bolj nevarni kot njeni odkriti sovražniki!

Možno je seveda tudi to, da so socialisti filokomunisti v resnici pravi komunisti, ki so se vtihotapili v socialistično stranko z namenom, da bi ji vsiljevali politiko, ki najbolje ustreza komunističnim ciljem. No, pa predstavljajmo si, za kakšno demokracijo bi se ti gospodje potegovali v primeru, da bi prevzeli vodstvo v stranki!

In končno, v dokaz da nimajo taki socialisti pravega pojma o demokraciji, naj navedemo še primer njih goriške federacije, ki je z največjo lahkoto sprejela v svoje vrste nekdanje hierarhe po-hojne Socialistične fronte Slovencev. Ti lahko nosijo po svojih žepih tudi deset izkaznic PSI, to za nas nima pomena, kajti predobro vemo, da so kljub slavnemu predsedlanju v svojem prepričanju ostali še vedno odločni komunisti in da nosijo poleg izkaznice PSI kje skrito tudi izkaznico Zveze komunistov Jugoslavije. Naj le menja volk kožo, volk le vendar ostane!

Res lepi zagovorniki demokracije ti gospodje socialisti, kajne?!

Sprejem na prefekturi za praznik republike

V četrtek 2. t.m. se je vršil tudi na goriški prefekturi, kakor drugod po državi, sprejem oblasti ter zastopnikov združenj, organizacij in zavodov. Med povabljenimi udeleženci je bil tudi zastopnik Slovenske demokratske zveze. Letos pa je vabilo prejela tudi Kmečka banka, ki se je po svojem zastopniku vabilu odzvala. Tako sprejemi imajo namen pokazati demokracijo republikanske države, ki ne pozna osebnih hierarhičnih razlik in priznava vsakomur, posameznikom, združenjem, organizacijam in zavodom svojo veljavnost in dostojanstvenost.

Občinska seja v Sovodnjah

V petek 10. t.m. je bila seja našega občinskega sveta, na kateri so razpravljali o različnih točkah dnevnega reda.

Najprej so odobrili sklep o odpovedi najemnine občinskih zemljišč, ker namerajo ista posaditi s topoli, nato pa odvečni strošek, ki je nastal pri popravilu občinskih cest z buldožerjem, za najem katerega so plačali po 2.750 lir na uro. Skupni stroški so znašali 1.428.515 lir, od ku-

terih je goriška Prefektura krila en milijon.

Med razpravo glede popravila občestnega jarka pred pokopališčem na Peči je naš svetovalec g. Niko Cevdek izrazil svoje nezadovoljstvo, da niso položili cementnih cevi že ob popraviljanju ceste same, ko bi za delo lahko prihranili približno sto tisoč lir.

Na seji so tudi sklenili, da bodo podaljšali električno napeljavo do treh hiš na »Stradallia« za kar bo občina prispevala sto tisoč, posamezne stranke pa po 53 tisoč lir vsaka, da se ustanovi komisija, ki bo proučila pravni položaj občinskih uslužbencev, ter odobrili pogodbo za stanovanje občinskega tajnika.

Nekaj točk pa so odložili na prihodnjo sejo in med temi tudi tisto glede brezplačnega prevoza učencev na goriške šole, in tisto glede prevoza mrlicev na pokopališče, ker si želijo o stvari še podrobnih pojasnil.

Blagodejen dež

Zadnje deževje, ki je prišlo sicer z zamudo, je zelo koristno vplivalo na rast in dozorelost poljskih pridelkov. Suša je že proučila pravni položaj občinskih uslužbencev, ter odobrili pogodbo za stanovanje občinskega tajnika.

MATI

(Resnična zgodba)

Nekje v Italiji so proti koncu zadnje vojne v hribih nedaleč od Rima ustanovili Dom vojnih sirot, kjer so otroci padlih bojnikov preživljali nekaj tednov počitnic na državne stroške. Da bi materam ustregli, so upravitelji kolonije organizirali skupni materinski izlet.

Ob določenem času so avtobusi odpeljali črnooblečene žene v hribe k lastnim otrokom. Se predem pa so se matere srečale s svojo dečo, se je zgodilo nekaj izrednega. Slučaj je hotel, da je bilo v bližini Dečjega doma nameščeno tudi taborišče angleških vojnih ujetnikov, ki so po bližnji okolici opravljali poljska dela. Kot sleherni dan, tako so tudi tistega dne vodili ujetnike po glavni cesti in prav mimo gostilne, kjer so se ustavile vojne udove.

Kakšno srečanje! Tu so stale žene, ki so v bojih proti Angležem izgubile svoje moč, tam nekaj korakov dalje, so se vlekle razoroženi ujeti angleški vojaki, v spremstvu bajonetov.

Kaj se bo zgodilo v naslednji sekundi? Splošen napad na neoborožence? Razjarjene Italijanke so lahko zelo nevarne. In kaj bi bilo na jugu bolj razumljivega kot izbruh sovraštva in maščevalnosti prav pri teh udovah, katerim so britanske kroglice uničile njihovo življensko srečo.

Vendar se je obrnilo vse drugače. Brez besed so stale matere nasproti Angležem. Slehernemu so pogledale naravnost v oči, doumele vse njegovo trpljenje, njegovo bolečino, lakoto in morda celo obup.

Najprej je bila ena sama, nato vedno več, ki so se segale po malih, skromnih paketih, namenjenih otrokom. Pakete so delile ujetnikom: temu kosček kruha, onemu slaščico, kosček slanine itd.

Prva, ki je pretrgala splošni molk, je spregovorila: »Poveri ragazzi, hanno una mamma anche loro!« Ubogi fantje, tudi oni imajo mater!

Nato so čvrste, okrepljene in olajšane, da so storile plemenito delo, nadaljevale svojo pot.

Seja širšega odbora SDZ Izlet SDD na Matajur

V nedeljo, 12. t.m. so se v prostorih SDZ v Trstu zbrali na redno sejo skoraj vsi člani širšega odbora.

Predsednik SDZ, dr. Josip Agneletto, je ob 10 uri pozdravil prisotne in seznanil odbornike z raznimi tekočimi političnimi vprašanji organizacije. Med drugim je o delovanju v obč. svetu povedal tudi tole:

Dolgo časa so se manjšinske skupine v mestnem svetu borile za imenovanje in za kontrolo v upravne komisije pol-občinskih ustanov: ACEGAT, bolnišnice, gledališče Verdi in Ustanove za občinsko pomoč. Vse do sedaj je v občinskem svetu vladala večina v komisijah in upravljala polobčinske ustanove. Od tod je izvirala vsa kritika poročil in bilanc teh ustanov pred občinskim svetom.

Zaradi tega je svetovalec SL dolga leta zahteval, da morajo biti tudi manjšine zastopane v upravnih komisijah - ne samo zato, ker terja tako zadržan pravničen, ampak tudi zato, da se v interesu občinske uprave nudi manjšinam možnost kontrole.

Na razpolago je bilo vsega skupaj osem mest. Kot je predlagal odbornik Geppi, bi se morala mesta porazdeliti takole: 2 mesti bi dobili komunisti, 2 mesti misovci, 2 mesti socialisti, eno mesto SL in eno mesto PLI. Komunisti pa so zahtevali, da morajo tudi titovci (USD) dobiti eno mesto. Končno je bila dogovorjena porazdelitev tako da so dobili titovci eno mesto in eno FI (Tolloy). V zadnjem trenutku pa se je PLI uprla proti slovenskim zastopnikom v polobčinskih komisijah in se je raje sama odrekla zastopstvu, ko da bi sodelovala.

Dr. Agneletto je ožigosal postopanje liberalcev in jim dobesedno povedal tole:

»Ne morem molče mimo zahteve zastopnika PLI po izključitvi Slovencev samo zato, ker so Slovenci, od sodelovanja v občinskih ustanovah. Taka diskriminacija ni samo v polnem nasprotju s čl. 3 ustave, ki določa, da so pred zakonom vsi državljani enaki brez slehernih plemenskih, jezikovnih, verskih, političnih, osebnih ali socialnih razlikovanj. V čl. 6, pa jamči ustava zaščito jezikovnih manjšin s strani države in je taka diskriminacija poleg vsega tudi nezdravljiva v Londonskim sporazumom in Posebnim statutom, ki sta ju sklenili Italija in Jugoslavija s sodelovanjem Vel. Britanije in Združenih držav. V čl. 2c) jamči ta dogovor enakopravnost dostopa do javnih in upravnih služb in do zastopstva v upravnih ustanovah, in to tako v korist italijanske etnične skupnosti v bivši coni B kot v korist slovenske narodne skupnosti na Tržaškem.

Kar me pa se posebej preseneča, je dodal dr. Agneletto, je ugotovitev, da še danes, v drugi polovici XX. stoletja, v trenutku ko Zahodna Evropa odločno koraka proti uresničitvi Evropske gospodarske skupnosti s Skupnim tržščem kot izhodiščem za doseg Evropske politične skupnosti, obstojajo politične stranke z anahronističnimi zamislimi narodne nestrpnosti proti drugojezičnim soseskam, ki tisočletja živijo na tej zemlji.

Posebno me čudi, da je plemensko dis-

kriminacijo postavil občinski svetovalec PLI, ki bi moral bolj kot kdorkoli odklanjati sleherni politiki plemenski in narodni nestrpnosti, če že ne zaradi drugega, zaradi spomina na milijone Židov, ki so jih pobili po nacističnih taboriščih smrti samo zato, ker so bili Židje.

Med debato je ital. socialist Teiner v polemiki z zastopnikom PLI dejal, da je njegov prednik dr. Forti imel o dr. Agnelettu drugačno mnenje, ker ga je smatral za liberalca. Dr. Agneletto je takoj reagiral in izjavil, da ni bil nikoli član nobene liberalne stranke, da je bil demokrat in je demokrat tudi ostal.

Zelo obširno in izčrpno so odborniki nato razpravljali o napovedanih upravnih in pokrajinskih volitvah, ki jih je notranji minister določil za dan 23. oktobra 1960. Po vsestranski analizi položaja je širši odbor soglasno sklenil, da se SDZ v povezavi SKS udeleži tako občinskih kot državnih volitev v vseh občinah in okrajih samostojno v lastno listo. Priprave za volitve so že v teku.

Seja je bila zaključena ob 12.45.

Maturitetne komisije

V teh dneh pričnejo na naših višjih srednjih šolah zrelostni izpiti. Izpraševalne komisije so sestavljene takole:

LICEJ IN REALNA GIMNAZIJA: preds.: univ. prof. Artur Cronia; člani: ravn. Mihael Rožič (lat., gršč.), notr. član ravn. Abram Lavra (ital.), prof. Božo Radović (slov.), prof. Egidij Košuta (fil., zg.), prof. Ferlat Branko (mat., fiz.), prof. Hrovin Lva (prir.).

TRGOVSKA AKADEMIJA: preds. univ. doc. Colognati; člani: prof. Cutilin Ciril (slov.), prof. Fortis Neda (ital.), prof. Tence Nives (angl.), prof. Massera Boris (rus.), ravn. Turina Vladimir (knjig. trg.), prof. Cunja Benjamin (strok.).

SLOVENSKO UCITELIŠČE: preds.: prof. Bortolomej Calvi; člani: prof. Janko Jez (slov.), prof. Lojk Roza (ital.), prof. Rozato (lat., zgod.), prof. Antonac Elza (fil., ped.), prof. Močnik Franc (mat.), prof. Antonini (prir., zem.).

Vremenske nezgode in odškodnina

Slovenski kmetje na Tržaškem Krasu smo bili pred časom spet prizadeti po vremenskih nezgodah. Posebno v Zgoniku je slana povzročila precejšnjo škodo. Oblasti so nam pred leti priskočile na pomoč in upamo, da se bo to tudi letos zgodilo. Pri ocenjevanju škode pa bi morali za to poslani izvedenci najprej ugotoviti dejansko škodo na prizadetih zemljiščih in po tako izvršenem pregledu razdeliti odškodnino.

Vse je lepo in prav, da se upošteva socialni položaj oškodovancev, vendar se nam ne zdi pravično, da se odškodnine spreminjajo v socialne podpore. Vreme ne izbira med premožnejšimi in socialno šibkejšimi, ampak udarja po lastnih muhavostih.

Morda bi bilo pametno, če bi naši kmetje razmišljevali o kakih naših razmerah odgovarjajoči vzajemni zavarovalnici proti toči, živinskim nezgodam, suši itd.

Kraški kmet.

Slovinci v upravnih svetih krajevnih občinskih ustanov

Po skoraj enoletnem kolebanju je občinski svet dne 30. maja potrdil imenovanje zastopnikov opozicije v upravne svete štirih krajevnih občinskih ustanov, ki so jih predlagali načelniki posameznih političnih skupin.

Vključitev zastopnikov Slovencev in tudi skrajnežev levega in desnega krila je povzročila precej prahu in prikritega odpora ter celo »krizo vesti« pri nekaterih demokršćanskih odbornikih.

Slovinci so zastopani samo v Občinski podporni ustanovi (ECA), kjer bo poleg petih demokršćanov in dveh socialdemokratov zastopal Slovensko listo dr. Rudolf Marc, Tolloyev skupino prof. Alojz Suligoj, oba sta profesorja na slov. srednjih šolah. Dr. Rudolf Marc pa je poln desetletje vodi SDD v Trstu, ki je v tem obdobju podprlo veliko število slovenskega dijaštva in ljudskošolske mladine. NSZ bo zastopal dr. Igor Gruđen, ki je od neodvisnežev predsedal k titovcem.

To je prvi korak k priznanju slovenskih življenjskih pravic v okviru občinskih ustanov, za katerega gre v prvi vrsti zasluga našemu neumornemu občinskemu svetovalec dr. Josipu Agnelettu, ki se je kljub kritikarstvu politikantov dosledno zavzemal za uveljavljanje slovenskega življa v našem mestu. Prof. dr. Marc pa iskreno čestitam za izkazano mu priznanje, ki je posledica njegove nesebične poštrevnosti na socialnonarodnem poprišču.

Prepihi in javni prevozi

Prejeli smo:

Po vseh srednjeevropskih državah skrbijo prevozniki javnih transportnih sredstev: avtobusov, tramvajev, filobusov, podzemskih železnice itd. za varnost potnikov. V to oskrbo spadajo tudi prepihi. Ze sama otroška vzgoja doma, v šoli in drugih javnih shajališčih uči, da so prepihi prav tako nevarni človeškemu zdravju kot odprta vrata med vožnjo. Zato boste v Avstriji, Nemčiji, Franciji, Angliji in, verjetno tudi drugod našli tramvajске vozove, avtobuse in filobuse, železniške vagonne in ostala prevozna sredstva pod skrbnim nadzorstvom sprevidnikov, ne samo glede vozovnic, čistoče in reda po vozilih, ampak po teh deželah skrbijo tudi za zdravje potnikov. Pri nas v Trstu pa smo prav v javnih vozilih »liberalni«. Strupei ni prepihi so za večino tržaških javnih vozačev izredna privilegija. Vozač ima po navadi ob okni odprti in se ne briga, ali je to potnikom prav ali ne.

Sprevidniki se za vse mogoče stvari zanimajo, le okna so jim španska vas. Sleheri potnik si lasti pravico manevriranja z okni po svojem lastnem okusu in mu ni mar, kaj mislijo o tem ostali potniki. V omenjenih državah so tudi ob največji vročini vsa okna na nasprotni strani vstopnih in izstopnih vrat stalno zaprta. Na ta način tudi na postajališčih ni prepihov.

Kaj se vam zdi, g. urednik, ali ne bi mogel potnik, ki si je v tramvaju, avto ali filobusu zaradi prepihov nakopal bolezen, iztožiti od prevoznika odškodnino za zdravljenje in za bolečine? Saj bi mu ne bilo težko dokazati, da vlada po tržkih javnih prevoznih sredstvih anarhija prepihov. In poleg vsega tega imamo v Trstu kontrolorjev v izobilju.

Ali se ne bi naši občinski možje tudi za to zadevo javnega zdravja pozanimali?

Eden od 280000 tržaških potnikov

TRŽAŠKI PREPIHI

Jezik za zobe...

Nemci imajo pregovor, ki pravi »Maul halten und weiter dienen!« (Jezik za zobe in dalje služiti!) Telega pregovora se je poslužil tudi škofjski ordinariar Krške škofije v Celovcu. V svojem organu »Nedelja« z dne 5. jun. 1960, št. 23 je ordinariar pod naslovom »Jezik pri veronauku« tako odgovoril na časnarske proteste proti jezikovni diskriminaciji pri verskem pouku:

Škofjski ordinariar je odredil sledečo objavo:

V tisku je bil odlok škofjskega ordinariata o uporabi jezika pri veronauku ponovno kot nepravilno prikazan. K temu se po naročilu prevzišenega nadpistirja ugotavlja:

Vsako leto prireja SDD svoj že tradicionalni majniški izlet, ki ga je zaradi vremenskih muhavosti letos preložilo na praznik republike, 2. junija.

Tržačanom so se v Sesljanu pridružili nabrežinski fantje, ki jih je spremljal sreten harmonikaš.

V Cedadu so si izletniki ogledali mestne znanjivosti, med njimi langobardsko cerkvico, ki je bila nekdanj praslavsko svetišče. Po enournem odmoru, nas je pot vodila do Azle, stare in največje slovenske vasice v Beneški Sloveniji. Tu se odcepi cesta v slikovito Sovodensko dolino. Slovenske domačije so raztresene po naseljih kot so Klinje, Trpeč, Dolenji Brnas, Sovodnja, Blažin in po bližnjih gorskih obronkih.

Avtobus nas je pripeljal do Caplešiča, vasice, ki se je nekdanj imenovala Zaplatišče. Ker je pot za avtobus prestma, nas je prijazni in uslužni šupan z lastnim vozilom potegnil do Mašerov. Vaščani, Slovenci nam skoraj niso verjeli, da smo Tržačani in da živijo celo v sredi mesta njihovi rojaki.

Po gorski stezi smo nadaljevali pot med kostanji in pačniki, kjer nas je povsod pozdravljala slovenska beneška govorica, do naselja Matajur, ki leži 954 m nad morsk gladino. Tu smo se srečali z domačim župnikom in ga povabili na kosilo v planinsko kočjo Ital. planinskega društva.

Vesela pesem, domače vdušje, prijazna in slikovita okolica, vse to je stopnjevalo navdušeno razpoloženje izletnikov, ki jim je čas le prehitro potekal v prijetnem pomenku z domačini. V svojem prostem narečju so nam domačini opisovali težave vsakdanjega življenja, ki ga prebijejo večinoma v tujini. Domačija je skopa in ne more hraniti vseh svojih si-

nov, ki so zato primorani s trebuhom za kruhom.

Zopet smo pri odhodu našli prijaznega prevoznika, ki nas je s svojim tovornikom spravil po strmih ovinkih do Jeronišča, kjer nas je čakal naš avtobus.

Skozi Cedad smo se napotili proti Mirniku v Brdih. Tu nas bi moral čakati količek na ražnju, pa nam je pokazal figo in tudi češnje so nam prekupevalci pobrali izpred nosa. Zato pa smo se v Moši pošteno otešili vendarle s kozličkom; naša mladina pa se je veselo zavrtela na prostem.

Ob 11 zvečer smo se srečno vrnili v Trst in se razšli z živo željo, da bi nas SDD, ki goji poleg zaslug na socialnem poprišču, tudi tradicionalno družabnost, že kmalu spet zapeljalo na novi izlet.

Izletnik

Antígona

Dijaki Višje realne gimnazije so v sredo 1. jun. t.l. uprizorili v Avditoriju Anouilhovo dramo »Antígona«. Slovenski ljudje so veliko dvorano napolnili skoraj do zadnjega kotečka, kar se v zadnjih časih na žalost le redko dogaja. Posebno se je s vlogo vlogodolovca Matejka Peterlinova, ki se je vsa živela v osebnost junakinje Antigone. Tudi Griša Mikuž je kar dobro postavil svojega tebenskega kralja Kreona. V manjših vlogah sta ugajala predvsem Mara Debeljuhova in Juju Vodopivec. Precej prepričljivo je svojo vlogo odigrala Marta Ščukova v vlogi Izmene, Edipove hčerke. Boris Sancin pa nam je kot lektor na prikupen način predstavljal nastopajoče.

Sam dijaki so tudi poskrbeli za sceno. Načrt je izdelal Edi Zerjal, dela pa je vodil prof. Avgust Černigoj. Glasbene vlože je pripravil prof. Pavle Merku, režiral pa je prof. Jože Peterlin.

Tako so nas dijaki in profesorji prepričali, da se eni in drugi s priznanimi uspehi posvečajo tudi izvenškemu kulturnemu delu. Dijake mora nekdo navdušiti in jih k takemu delu pritegniti. Te poštrevnosti prof. Peterlin vsekakor poseduje in jih tudi uveljavlja. Zato zasluži vse priznanje, ki velja seveda tudi vsem ostalim, ki so nam pripravili tako lep večer. Želimo samo, da bi se dijaki ponovno oglasili na odrskih deskah. T.M.

Avtomobilska cesta Benetke-Monakovo

(Konec s 3. str.)

km predelala v 7 do 8 urah, v eni noči. Tako bodo v Monakovem imeli na trgu zelenjavo, ki je bila pobrana prejšnji dan. Vožnja med Benetkami in Monakovem bo trajala dobre štiri ure, tri ure v Innsbruck.

Avtocesto bi po obstoječih načrtih zgradili v treh letih. Za amortizacijo je predvidenih 8 do 10 let. Po cesti bi se razvijal celotni promet tako za dragocene pošiljke kot za tujski promet. Oddaljenost Monakovega do najbližjega morskega pristanišča bi znašala proti novemu jadranskemu pristanišču manj kot pol poti do Hamburga ali Rotterdamu. Tovornina iz Male Azije do Bremena ali Hamburga znaša danes za tona 30,5 angl. šilingov, medtem ko bi tovornina čez Benetke znašala komaj 14 šilingov in 8 penjev. Železniški prevoz nafte stane iz Hamburga do Monakovega ca Mk 67 za tona, po navodstvu iz Benetk bi stal prevoz komaj 10 Mk. Če k temu pristojemo še dohodke iz tujeskega prometa, je hitra amortizacija investiranih kapitalov zajamčena.

V Avstriji niso navdušeni nad imenovanimi načrti in nekatere časnarske vesti zatrjujejo celo, da avstrijskim odgovornim krogom načrti sploh še niso bili predloženi. Na Dunaju se zavzemajo za naftovod Benetke-Dunaj z morebitnim odcepom proti Monakovem. Na drugi strani pa se proučujejo načrti dveh ameriških družb in družbe ENI, ki obravnavajo naftovod Genova-Monakovo preko Švice in avstrijske Vorarlberške. V Vorarlberški se bi naftovod razcepil v en krak proti Monakovem in drugega proti Stuttgartu.

Načrt bi moral zainteresirati vse tržaške gospodarske kroge, ki bi ga morali osvetliti z vseh strani in pretehtati, ali prinaša našemu mestu koristi ali škodo. Gotovo je, da bi izvedba takega načrta močno vplivala na gospodarski potencial našega mesta.

Odgovorni urednik:
Prof. IVAN RUDOLF
Tiskarna Adria, d.d. v Trstu

Uredništvo in uprava:
Trst, ul. Machiavelli 22-II. - tel. 3-62-75
Dopisi za uredništvo:
ulica S. Anastasio 1/c - Tel. 23-039
Goriško uredništvo:
Gorica, Riva Piazzutta 18-I.
CENA: posamezna številka L 30.—
Naročnina:
mesečno L 50.— — letno L 600.—
Za inozemstvo:
mesečno L 90.— — letno L 1000.—
Poštni čekovni račun: Trst št. 11-7223

Dogodki doma

SPET POSTAVLJAJO BOMBE. Prejšnji teden so »neznancia« položili ročno bombo na dvorišču slovenske Glasbene šole v ul. Ruggero Manna. Bombo so pravčasno odstranili. Pozivamo oblasti, da z vso energijo izsledijo zločince in jih eksemplarično kaznujejo. Prav tako pa slovenska demokratična javnost upravičeno protestira proti vsem tistim, ki še vedno po našem mestu razpihujejo narodno mržnjo.

KAMELEONI. Naši titovci so si nadeli že toliko političnih izvezkov najrazličnejših imen, da bi si »titovci« od prve ure lahko pripravili spominski album partijske legitimacije. Nekdanje AF Zitarice, ki so vzporedno z modnimi muhavostmi tudi menjavale svoja politična oblačila, so za letošnjo poletno sezono napovedale, da so NSZ pokazale figo in si izbrale bolj gospodsko družbo UDI (Zvezo italijanskih žena). Nove italijanske žene bodo zastopale: Marica Skabar, Marija Sonce, por. Giorgi, Marija Pahor-Nadja, Pavla Berger, por. Kukanja, Malka Kosmina in Graziella Gregori. Verjetno je to prvi korak za tiho likvidacijo NSZ; kam bodo titovci pogladi svojo čredo, ni težko uganiti... Tov. Laurenti pridno zbira raztresene očišče po mestnih predelih, vendar z zelo pičlim uspehom.

ORGLE V BORSTU. Zamisel gospoda župnika Malalana se bo že kmalu uresničila, in nove orgle bodo v cerkvi v Borštu že kmalu razveselile vaščane. — Češnje so obrane, ostalega sadja pa ne bo v izobilju, suša je tudi v Bregu stiskala pridelke.

AUGUST IN JACQUES PICCARD CASTNA MESCANA. Tržaško mesto bo podelilo častno meščanstvo učenjakoma prof. Augustu Piccardu in njegovemu sinu Jacquesu za njihove zasluge pri projektiranju in konstrukciji podmorske gondole »Trieste«, s pomočjo katere sta oba učenjaka odkrila človeštvu množico podmorskih skrivnosti, o čemer je »Demokracija« v podrobnostih že poročala.

SLOVENSKA PESEM V KOROTANU. Dne 29. maja so priredili v Celovcu, v dvorani Glasbenega doma »Slavje sloven-

ske pesmi«, kjer se je zbralo na tisoče slovenskih rojakov iz Zilje, Roža, Podjune, pa tudi iz Tržaškega, Goriškega in Videmske pokrajine. Prireditelj je uspešno nad vsa pričakovanja. Koncert je dokazal, da so kljub vsej nestrpnosti slovenski ljudje ohranili narodno zavednost in da so bodo čuvali tudi v bodoče.

SOLSKA PRIREDITVE IN RAZSTAVE. Prisostvovali smo letos številnim šolskim zaključnim prireditvam in razstavam. Le škoda, da so vse osredotočene na nekaj dni. Prav lepa in smotrna je bila šolska razstava Nižje industrijske šole v Rojani, za katero že leta in leta skrbi ravnatelj šole, ing. Stanič. Tudi v tekmovalstvu so se naši dijaki izkazali. Dijakinja »srednje šole Nava Zerjal« je prejela prvo nagrado za spis »Moja najljubša rožica«. Prav tako so se postavili dijaki prof. Černigoja in odnesli velik del nagrad risarskega natčaja.

MAJNISKA STEVILKA »MLADIKE« prinaša vrsto lepih sestavkov. Posebno duhovita je Beličičeva črtica »Umirajoči veter«. O tujem svetu govorijo in pišejo ljudje, ki poznajo Afriko kot geografskopolični pojem, dežela pa je tako skrivnostna, da je sodniku, ki jo je pol dučata let križal po dolgem in počez, ohromela roka. Kako se bodo »osrečile« miniaturne črnske državnice z lastno samostojnostjo v bodočnosti, se bomo verjetno prepirali že čez nekaj kratkih let. Države pač niso igračke, s katerimi se tako radi igrajo odrasli otroci. Domači prepiri se v vsaki dostojni hiši rešujejo doma, Slovenci pa smo se v preteklosti zelo radi tožarili in izročali lastno zemljo odvetnikom in notarjem. Nekateri bi to »tradicio« očitno radi obnovili.

SOLSKA RAZSTAVA NA OPCINAH. Nižji strokovni industrijski tečaj na Opčinah vabi na razstavo ročnih del, ki bo odprta v soboto in nedeljo na Bazoviški cesti 7 od 9 ure dalje.

USPEHI NASH SOLARJEV. Pri natečaju slik učencev ljudskih šol in srednješolcev, ki ga je priredil Panathlon Club, so se izkazali tudi naši solarji. Med srednješolci je prijel prvo nagrado Ivan Štepančič, posebej omenjeni pa so bili še Marko Hreščak, Tanja Prinčičeva in Miranda Vodopivecova. Vsi so dijaki slovenskih srednjih šol. Čestitamo!

POZOR! Potujete v Rim?

Prenočišče, hrana, ogled Rima itd., vse te skrbi bodo odveč, če se boste obrnili na:

Hotel-Penzion BLED
Via Statilia, 19 - Telefon 777-102 - RIM

Se priporoča in pozdravlja, Vaš rojak VINKO A. LEVSTIK
Izrežite in shranite! - Pišite nam za cene in prospekte!